

Kokoonpanotietojen puuttuminen tuomiosta sekä tietojärjestelmien kehittämisvastuusta

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeuskansleri tarkastaa rangaistustuomiot, joita koskevia ilmoituksia erikseen säädetyin tavoin lähetetään oikeuskanslerinvirastoon.

Tarkastuksessa havaittiin, että Itä-Uudenmaan kärjäoikeus oli 27.4.2021 asiassa dnro R 21/1802 antamansa tuomion nro 21/118559 perusteella tuominnut yhden tuomarin kokoonpanossa vastaajat muun ohella ryöstöstä vankeusrangaistukseen.

SELVITYS

Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut kärjätuomari on 10.6.2022 antamassaan selvityksessä todennut, että asian ratkaiseeseen kokoonpanoon on hänen lisäkseen kuuluneet lautamiehet, ja tuomiossa on ollut selvä virhe, kun kokoonpanoa ei ole kirjoitettu näkyviin. Kärjätuomari on tältä osin korjannut tuomiota.

Lisäksi kärjätuomari on todennut selvityksessään seuraavaa:

”Kiinnitän oikeuskanslerin huomiota siihen, ettei tuomioistuimen käytössä ole järjestelmiä, jotka huomauttaisivat tämäntyyppisistä selvistä virheistä. Tietoteknisesti se olisi varsin yksinkertaista järjestää. Järjestelmähän olisi erityisen tarpeellinen silloin, kun

kysymys on rikosten vanhentumisesta - mutta myös muista teknisluonteisista puutteista, kuten nyt kysymyksessä olevasta, pitäisi tulla "hälytys". Samaan aikaan olen kuullut, että Teillä on käytössänne järjestelmä, jolla skannaatte tuomioistuinten tekemiä virheitä teknisin apuvälinein. Pidän tätä suurena oikeusturvaongelmana. Pyydänkin, että vaikutatte siihen, että myös tuomarit saavat käyttöoikeuden järjestelmään, jolla selvät virheet voidaan tietoteknisin keinoin selvittää. Kansalaisten oikeusturvanäkökulmasta on erityisen ongelmallista, että tarkistusjärjestelmä toimii vain jälkikäteen ja näin mahdollistetaan virheitä, jotka olisivat tunnistettavissa ja vältettävissä ennen niiden syntymistä.”

Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden laamanni on lausunnossaan todennut viitaten kärjätuomarin selvitykseen seuraavasti:

”Kärjätuomarin esiin nostama epäkohta kärjäoikeuden asianhallintajärjestelmien puutteellisista hälytyksistä verrattuna oikeuskanslerinviraston käytössä oleviin jälkikäteisiin hakuominaisuuksiin on kärjäoikeuksissa laajalti harmittelun kohteena.”

RATKAISU

Kärjätuomarin menettely

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 6 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan kärjäoikeuden tuomiossa on oltava asian ratkaisseiden jäsenten nimet ja virka-asema sekä ilmoitus siitä, onko tuomiosta äänestetty.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava huolellinen.

Kärjätuomari on menetellyt käsiteltävänä olevassa asiassa huolimattomasti, kun kärjäoikeuden tuomiossa ei ole mainitun rikoslain säännöksen mukaisesti ilmoitettu asian ratkaisseiden jäsenten nimiä ja virka-asemaa.

Kiinnitän kärjätuomarin huomiota huolellisuuteen kärjäoikeuden tuomiossa ilmoitettavia tietoja koskevan sääntelyn noudattamisessa.

Pyydän toimittamaan ratkaisuni kärjätuomarin tietoon.

Tietojärjestelmien kehittämisestä

Käräjäoikeuden kärjätuomari on selvityksessään väittänyt oikeuskanslerinvirastossa käytössä olevan ”järjestelmä, jolla skannaatte tuomioistuinten tekemiä virheitä teknisin apuvälinein”. Käräjäoikeuden laamanni on niin ikään viitannut ”oikeuskanslerinviraston käytössä oleviin jälkikäteisiin hakuominaisuuksiin.”

Oikeuskanslerinviraston käytössä ei ole rangaistustuomioiden tarkastamiseen mitään sellaisia järjestelmiä, hakutoimintoja tai teknisiä välineitä, jotka eivät olisi tuomioistuinten itsensä käytössä. Sellaisten kehittäminen ei myöskään ole oikeuskanslerinviraston tehtävänä, puhumattaakaan käytännön mahdollisuuksista.

Rangaistustuomioita tarkastetaan ennalta määrittämälläni otannalla Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämästä Ritu-rikostuomiosovelluksesta, johon oikeuskanslerinvirastolla on käyttöoikeus. Työ tehdään virastossa manuaalisesti. Tarkastustyö kohdistuu ensivaiheessa rangaistustuomion tuomiolauselman tietoihin, ja sen perusteella on mahdollista havaita yksittäisissä tuomioissa esiintyviä virheitä. Tarkemmin rangaistustuomioiden tarkastamismenettelystä voi lukea oikeuskanslerinviraston verkkosivuilta <https://oikeuskansleri.fi/rangaistustuomioiden-tarkastaminen>.

Laamannin ja kärjätuomarin lausumista ilmenevä kuulopuheisiin perustuva ”käräjäoikeuksissa laajalti harmittelun kohteena” oleva käsitys on siis virheellinen eikä se myöskään vastaa oikeuskanslerin tuomioistuihin kohdistaman laillisuusvalvonnan tarkoitusta ja tavoitteita. Tätä koskevasta valvonnasta voi lukea oikeuskanslerin verkkosivuilta <https://oikeuskansleri.fi/tuomioistuinten-ja-syyttajien-valvonta>.

Voin kuitenkin yhtyä laamannin ja kärjätuomarin näkemyksiin sekä tarpeesta että tietotekniikan tarjoamista mahdollisuuksista ehkäistä etukäteen selviä virheitä. Tällaiset, muun muassa lausumissa viitatus hälytykset, voisivat todellakin hyödyllisesti tukea yksittäistä tuomaria ratkaisutoiminnassaan. Tuomari voisi välttyä tekemästä teknisluonteisia, mutta oikeusturvaa vaarantavia virheitä, ja kiinnittää enemmän huomiota muihin ratkaisutoiminnan kannalta tärkeämpiin seikkoihin.

Tuomioistuinlain 19 a luvun 1 §:n mukaan 1 § (22.2.2019/209) tuomioistuinten toimintaedellytyksistä huolehtimista sekä toiminnan kehittämistä, suunnittelua ja tukemista varten on oikeusministeriön hallinnonalalla Tuomioistuinvirasto. Tuomioistuinvirasto on itsenäinen virasto. Saman luvun 2 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan Tuomioistuinviraston tulee erityisesti huolehtia tuomioistuinten tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä.

Olen keskustellut aiemmin sekä Oikeusrekisterikeskuksen että Tuomioistuinviraston kanssa tietojärjestelmien kehittämisestä myös edellä selostetusta näkökulmasta. Asia on esillä myös myöhemmin tänä syksynä laillisuusvalvontakäynnilläni Tuomioistuinvirastoon ja tarkoitukseni on muutoinkin edelleenkin selvittää tätä kysymystä.

Edellä toteamaani viitaten lähetän päätökseni tiedoksi myös Tuomioistuinvirastolle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Leo Lahtinen